

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 184/2013-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. marca 2013 predbežne prerokoval sťažnosť H. Z., B., a F. B., Česká republika, zastúpených obchodnou spoločnosťou Č., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. J. Š., vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 Listiny základných práv a slobôd, základného práva vlastníť a pokojne užívať svoj majetok a na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v Nových Zámkoch sp. zn. ObPÚ-34-11/4214/AF z 2. februára 2011, rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 23 Sp 10/2011-27 z 29. júna 2011 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 135/2011 z 26. septembra 2012, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 23 Sp 10/2011-27 z 29. júna 2011 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 135/2011 z 26. septembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť H. Z. a F. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2013 doručená sťažnosť H. Z., B., a F. B., Česká republika (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených obchodnou spoločnosťou Č., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. Š., vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva vlastníť a pokojne užívať svoj majetok a na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v Nových Zámkoch (ďalej len „pozemkový úrad“) sp. zn. ObPÚ-34-11/4214/AF z 2. februára 2011 (ďalej len „rozhodnutie pozemkového úradu z 2. februára 2011“), rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 Sp 10/2011-27 z 29. júna 2011 (ďalej len „rozsudok z 29. júna 2011“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr 135/2011 z 26. septembra 2012 (ďalej len „rozsudok z 26. septembra 2012“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu z 29. júna 2011 a rozsudkom najvyššieho súdu z 26. septembra 2012.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia si uplatnili reštitučné nároky podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) na pozemky, ktoré podľa ich

tvrdenia v čase ich prechodu do vlastníctva štátu v rozhodnom období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 vlastnícky patrili ich právnym predchodcom.

Pozemkový úrad prvýkrát rozhodol o uplatnenom reštitučnom nároku sťažovateľov rozhodnutím č. j. OPÚ-186-08/6934/EN z 18. februára 2008 (ďalej len „prvé rozhodnutie pozemkového úradu“) tak, že sťažovatelia nespĺňajú podmienku oprávnenej osoby podľa ustanovenia § 2 zákona č. 503/2003 Z. z., a preto sa im nenavracia vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ani nepriznáva nárok na náhradu. Krajský súd v konaní o opravnom prostriedku sťažovateľov proti prvému rozhodnutiu pozemkového úradu podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) svojím rozsudkom č. k. 23 Sp 56/2008-18 z 13. augusta 2008 (ďalej len „prvý rozsudok krajského súdu“) potvrdil prvé rozhodnutie pozemkového úradu. Na odvolanie sťažovateľov najvyšší súd uznesením sp. zn. 8 Sžo 241/2008 z 2. apríla 2009 (ďalej len „uznesenie z 2. apríla 2009“) zmenil potvrdzujúci prvý rozsudok krajského súdu tak, že prvé rozhodnutie pozemkového úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Pozemkový úrad aj po vrátení veci druhýkrát rozhodol o uplatnenom reštitučnom nároku sťažovateľov rozhodnutím z 2. februára 2011 tak, že sťažovatelia nespĺňajú podmienku oprávnenej osoby podľa ustanovenia § 2 zákona č. 503/2003 Z. z., a preto sa im nenavracia vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ani nepriznáva nárok na náhradu. Krajský súd rozsudkom z 29. júna 2011 (v konaní o opravnom prostriedku sťažovateľov podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku) potvrdil rozhodnutie pozemkového úradu z 2. februára 2011. Na odvolanie sťažovateľov najvyšší súd uznesením z 26. septembra 2012 potvrdil rozsudok krajského súdu z 29. júna 2011.

Podľa sťažovateľov rozhodnutie pozemkového úradu z 2. februára 2011, rozsudok krajského súdu z 29. júna 2011, ako aj rozsudok najvyššieho súdu z 26. septembra 2012 sú založené na nesprávnych skutkových a právnych záveroch a nedostatočne odôvodnené, a tým porušujú ich označené základné a iné práva.

Sťažovatelia poukázali aj na to, že závery najvyššieho súdu v namietanom rozsudku sú v rozpore so závermi najvyššieho súdu vyslovenými v jeho uznesení z 2. apríla 2009 (ktorým bol zmenený prvý rozsudok krajského súdu potvrdzujúci prvé rozhodnutie pozemkového úradu v tejto reštitučnej veci tak, že prvé rozhodnutie pozemkového úradu bolo zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, v ktorom bolo vydané touto sťažnosťou namietané rozhodnutie pozemkového úradu z 2. februára 2011).

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10 Sžr/135/2011 zo dňa 26. septembra 2012 a rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sp/10/2011-27 zo dňa 29. júna 2011 bolo porušené právo Sťažovateľov na súdnu a inú ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a v čl. 36 ods. 1 Listiny a právo Sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo Sťažovateľov na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti podľa článku 10 Listiny a článku 19 Ústavy SR a právo Sťažovateľov vlastniť a pokojne užívať svoj majetok chránený pred neoprávnenými zásahmi doň zakotvené v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, v čl. 11 ods. 1 Listiny a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v Nových zámkoch č. k. ObPÚ-34-11/4214/AF zo dňa 02. 02. 2011 bolo porušené právo Sťažovateľov na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti podľa článku 10 Listiny a článku 19 Ústavy SR a právo Sťažovateľov vlastniť a pokojne užívať svoj majetok chránený pred neoprávnenými zásahmi doň zakotvené v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, v čl. 11 ods. 1 Listiny a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10 Sžr/135/2011 zo dňa 26. septembra 2012 ako i rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sp/10/2011-27 zo dňa 29. júna 2011 a rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Nových zámkoch č. k. ObPÚ-34-11/4214/AF zo dňa 02. 02. 2011 ruší a vec vracia Obvodnému pozemkovému úradu v Nových zámkoch na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť Sťažovateľom trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľov rozhodnutím pozemkového úradu z 2. februára 2011 a rozsudkom krajského súdu z 29. júna 2011

Proti namietanému rozhodnutiu pozemkového úradu z 2. februára 2011 bol prípustný a sťažovateľmi aj využitý opravný prostriedok, na základe ktorého bolo uvedené rozhodnutie preskúmané krajským súdom. Taktiež proti namietanému rozsudku krajského súdu z 29. júna 2011 bol prípustný a sťažovateľmi aj využitý opravný prostriedok, na základe ktorého bol uvedený rozsudok preskúmaný najvyšším súdom.

Ústavný súd preto konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nie je v jeho právomoci preskúmanie namietaného rozhodnutia pozemkového úradu z 2. februára 2011 ako ani namietaného rozsudku krajského súdu z 29. júna 2011, pretože na základe prípustného opravného prostriedku ich preskúmanie patrilo do právomoci všeobecných súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmieta sťažnosť sťažovateľov v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľov rozsudkom najvyššieho súdu z 26. septembra 2012

Sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu 26. septembra 2012, ktorý je podľa nich arbitrárny, založený na nesprávnych skutkových a právnych záveroch a nedostatočne odôvodnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako i práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež by

mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov ústavný súd na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti preskúmal namietaný rozsudok najvyššieho súdu.

Najvyšší súd v uznesení z 2. apríla 2009, ktorým bola vec vrátená pozemkovému úradu na ďalšie konanie, uviedol: „V preskúmvanej veci je základnou otázkou posúdenie, či dotknuté nehnuteľnosti v čase ich prechodu na štát boli vo vlastníctve Z. B. – otca navrhovateľov 1) a 2) a teda, či spĺňajú zákonné podmienky pre priznanie postavenia oprávnených osôb podľa § 2 ods. 2 písm. c) zákona.

Z ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb. jednoznačne vyplýva, že majetkové prevody a iné majetkoprávne konania v období po 29. 09. 1938 pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie sú neplatné ex tunc. Iba v prípade, že nadobúdateľ F. S. bol osobou štátne spoľahlivou a bude preukázané, že odplata poskytnutá v roku 1939 pozemno-knižnému vlastníkovi A. B. a jeho manželke bola primeraná a k uzavretiu kúpnej zmluvy došlo z podnetu pôvodného vlastníka alebo prevažne v jeho záujme by bolo možné prevod vlastníctva dotknutých nehnuteľností na F. S. považovať za platný.

Pretože v čase uskutočnenia prevodu nehnuteľnosti boli pravdepodobne súčasťou územia Maďarska, v záujme zistenia skutočného stavu je potrebné dožiadanim príslušného archívu na území Maďarskej republiky zisťovať, či sa kúpna zmluva u nich nenachádza.

Osoba F. S., nadobúdateľa dotknutých nehnuteľností, je pre odporcu i krajský súd neznáma. Hoci v pozemno-knižnej vložke č. X. k. ú. N. V. je poznamenané uplatnenie reštitučného nároku Z. B. proti F. S., nie je zrejmé, na ktorom súde bol tento nárok uplatnený, pretože podľa § 10 ods. 1 zákona č. 128/1946 Zb. bol pre rozhodnutie o nároku príslušný okresný súd, u ktorého má osoba, proti ktorej nárok smeruje, svoj všeobecný súd, alebo podľa voľby oprávneného, okresný súd, v obvode ktorého je vec, o vrátenie ktorej ide.

Na uplatňovanie reštitučného nároku Z. B., ocom navrhovateľov 1) a 2) nepriamo svedčia tieto doklady: Uznesenie Okresného súdu v Leviciach č. 14/52/46 zo dňa 04. 09. 1946, ktorým boli pozemno-knižní vlastníci A. B. a jeho manželka I. vyhlásení za mŕtvych

a Výmer Okresnej správnej komisie v Leviciach č. 7998/1948 zo dňa 04. 11. 1948 o nekonfiškácii majetku A. B. a osvedčenie o slovenskej národnosti Z. B. z 11. 10. 1947.

Z administratívneho spisu odvolací súd zistil, že odporca nevykonal všetky dôkazy, ktorými by bolo možné objasniť skutočný stav veci. Jeho jednoznačný záver, že dotknuté nehnuteľnosti boli odňaté F. S. spochybňujú v správnom konaní predložené listinné dôkazy, ktoré však odporca pri hodnotení dôkazov nevzal do úvahy a nezaujal k nim žiadny právny záver.

Nedostatky v zisťovaní skutočného stavu veci sú dôvodom, pre ktorý odvolací súd podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 v spojení s ustanovením § 250l ods. 2 O. s. p. zmenil rozsudok Krajského súdu v Nitre, zrušil rozhodnutie odporcu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Podľa názoru odvolacieho súdu okrem už spomínaného zisťovania existencie kúpnej zmluvy v príslušnom maďarskom archíve, bude potrebné doplniť dokazovanie o zistenie začatia a priebehu reštitučného konania podľa zákona č. 128/1946 Zb. aj v ďalších archívoch (Levice, Slovenský národný archív, štátny archív) a vykonané dôkazy vyhodnotiť postupom podľa § 34 ods. 5 zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení...“

Najvyšší súd v namietanom rozsudku poukázal na svoje skoršie uznesenie z 2. apríla 2009, ktorým bola vec vrátená pozemkovému úradu na ďalšie konanie, a uviedol: „Ako vyplýva z pripojeného administratívneho spisu a napokon aj z odôvodnenia rozhodnutia odporcu, odporca postupujúc v intenciách zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu, doplnil dokazovanie a listami z 27. 05. 2009 a zo 04. 06. 2009 sa znova obrátil na MV SR, Slovenský národný archív, ako aj na Štátny archív v Nitre a jeho pobočky v Nových Zámkoch a Leviciach so žiadosťou o zaslanie dokladu č. 448 zo dňa 16. 8. 1946, na základe ktorého bolo podľa zákona č. 128/1946 Zb. v PKV vl. č. 800 – kat. územie N. poznamenané zavedenie reštitučného konania proti F. S., a opakovane tiež o zaslanie kúpnej zmluvy zo dňa 21. 04. 1939. Výsledok takto doplneného dokazovania je zachytený v jeho rozhodnutí.

Základnou otázkou preto zostáva, či z výsledkov takto doplneného dokazovania, ktoré odporca vykonal plne v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu a z dôkazov, ktoré sa podarilo získať, možno prijať záver, že navrhovatelia nespĺňajú podmienku oprávnenej osoby podľa ustanovenia § 2 zákona, a preto sa im vlastnícke právo k

predmetným nehnuteľnostiam nenavracia, ani nepriznáva náhrada v zmysle § 6 zákona. Je pritom nesporné, že ďalšie dôkazy, napr. kúpnu zmluvu z 21. 04. 1939, už v tejto veci vzhľadom na časový odstup nie je možné získať.

V zmysle predchádzajúceho zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu bolo úlohou odporcu v ďalšom konaní doplniť dokazovanie v zmysle vyššie uvedeného a získané dôkazy vyhodnotiť postupom podľa § 34 ods. 5 zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení, t. j. vyhodnotiť ich podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Podľa názoru odvolacieho súdu odporca postupoval v súlade s týmto zákonným ustanovením a vyhodnotil všetky dôkazy, ktoré sa mu podarilo zadovážiť, spôsobom, ktorý odôvodňuje výsledok obsiahnutý vo výrokovej časti rozhodnutia...“ Tiež konštatoval, že sa „stotožnil so záverom odporcu, že získané dôkazy postačujú na prijatie záveru, že kúpna zmluva z 21. 04. 1939 nebola absolútne neplatným právnym úkonom v zmysle ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb...“.

Najvyšší súd v napadnutom rozsudku vymedzil dôvody, pre ktoré sa „stotožnil so záverom odporcu, že získané dôkazy postačujú na prijatie záveru, že kúpna zmluva z 21. 04. 1939 nebola absolútne neplatným právnym úkonom v zmysle ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb“, takto: «... nadobúdateľ F. S. bol osobou štátne spoľahlivou, odplata poskytnutá v roku 1939 pozemno-knižnému vlastníkovi A. B. a jeho manželke bola primeraná a k uzavretiu kúpnej zmluvy došlo z podnetu pôvodného vlastníka alebo prevažne v jeho záujme. Ako je uvedené v odôvodnení jeho rozhodnutia, a potvrdzuje to aj obsah administratívneho súpisu, nadobúdateľ nehnuteľností F. S. bol promovaným a činným hospodárom, oficiálnym gazdom, ktorý absolvoval strednú školu lesného hospodárstva a v tej dobe mal zamestnanie, ktoré veľmi dobre vynášalo, okrem toho mal súkromný statok aj v okrese S. Navyše štát v zastúpení Hospodárskym odborom Správnej komisie Ostrihomskej stolice uznesením z 09. 05. 1939 číslo: 345/1939 zamietol žiadosť roľníckeho spoločenstva obce Nová Vieska na uplatnenie predkupného práva, pričom v odôvodnení tohto rozhodnutia je uvedené, že „Nadobúdateľ (t. j. F. S.) je promovaným hospodárom, preto podľa pravidiel pozemkovej politiky je pri nadobúdaní nehnuteľností zvýhodnenou osobou“. Možno ešte doplniť citáciou z listu kráľovského hospodárskeho inšpektora Ostrihomskej stolice z 10. 07. 1939, adresovaného ministrovi, že „z hľadiska pozemkovo-politického

neexistuje žiadna prekážka, aby bol právny úkon kúpy a predaja dr. B. – S. zobrahaný na vedomie“. Z uvedeného možno jednoznačne vyvodiť záver, že F. S. bol osobou štátne spoľahlivou. Z dokladov, ktoré odporcovi poskytol Maďarský národný archív, možno rovnako vyvodiť, že predaj sa uskutočnil z podnetu predávajúcich a cena bola ustálená pri dražbe, takže nie je dôvod pochybovať o jej primeranosti a okrem toho kúpu schválil hosp. odbor Správnej komisie Ostrihomskej stolice. Nie bez významu je v tejto súvislosti aj skutočnosť, že išlo o predaj pozemkov, ktoré neboli dlhodobo vo vlastníctve rodiny, ale ku ktorým predávajúci nadobudli vlastnícke právo podľa kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 29. júla 1933.

Z dokladov, ktoré sa týkajú uplatňovania reštitučného nároku Z. B., otcom navrhovateľov 1) a 2), v rokoch 1946-1948 a ktoré sú citované v rozhodnutí odporcu, správny orgán vyvodil, že z nich síce vyplýva, že Dr. Z. B. robil úkony na získanie pozemkov evidovaných v pozemkovoknižnej vložke č. 800 do svojho vlastníctva, ale rozhodnutie o určení vlastníctva v prospech neho resp. rozhodnutie o zrušení kúpnej zmluvy zo dňa 21. 4. 1939 nie je k dispozícii ani v štátnych archívoch a nedoložili ho ani žiadatelia, navyše vlastníctvo v tomto období sa nadobúdalo zápisom do pozemkovej knihy, k čomu v tomto prípade nedošlo.

Pre uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona č. 503/2003 Z. z., tzn. pre preukázanie aktívnej legitímácie v reštitučnom konaní sa ako základnou požiadavkou javí požiadavka preukázať príslušnosť ku skupine originálne oprávnených osôb vymedzených okruhom pôvodných vlastníkov podľa § 2 ods. 1, resp. podľa odseku 2 iných osôb, ktorých reštitučný nárok je derivatívne odvodený od práv pôvodných vlastníkov, čo sa navrhovateľom v tomto prípade nepodarilo a takýto záver nevyplýval ani z rozsiahleho dokazovania vykonaného správnym orgánom.

Na základe uvedeného odvolací súd mohol iba konštatovať, že krajský súd vo svojom rozsudku správne preveril skutkový stav zistený odporcom a v súlade so zákonom potvrdil právne závery odporcu ako správne a zákonné. Odvolací súd sa nestotožnil s námietkou odvolateľov, že rozhodnutia odporcu aj krajského súdu sú nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov; rozhodnutie odporcu má všetky formálne i obsahové náležitosti rozhodnutia v zmysle § 47 Správneho poriadku, vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené.

Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení, námietok navrhovateľov, ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté v predchádzajúcom rozhodnutí, odvolací súd postupom podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil...»

Podstatnou otázkou pre posúdenie reštitučného nároku sťažovateľov v namietanom konaní bolo to, či vlastníkom pozemkov v čase ich odňatia štátom boli právni predchodcovia sťažovateľov, a teda či sťažovatelia sú oprávnenými osobami na uplatnenie si reštitučných nárokov podľa zákona č. 503/2003 Z. z.

Právni predchodcovia sťažovateľov uzavreli 21. apríla 1939 kúpnu zmluvu ako predávajúci s F. S. ako kupujúcim, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k pozemkom uplatňovaným v reštitučnom konaní. Na základe tejto kúpnej zmluvy bol vykonaný v pozemkovej knihe zápis vlastníckeho práva v prospech kupujúceho. Takýto zápis vlastníckeho práva v prospech F. S. trval aj v rozhodnom období, keď došlo k odňatiu vlastníckeho práva k predmetným pozemkom v prospech štátu.

Podľa sťažovateľov kúpna zmluva z 21. apríla 1939 je ex lege absolútne neplatná v zmysle zákona č. 128/1946 Sb. o neplatnosti niektorých majetkovo-právnych rokovaní z doby neslobody a o nárokoch z tejto neplatnosti a z iných zásahov do majetku vznikajúcich (ďalej len „zákon č. 128/1946 Sb.“), a preto pozemky boli v rozhodnom období vlastníctvom sťažovateľov, resp. ich predchodcov a k ich odňatiu došlo im, a nie osobe, ktorá bola evidovaná ako vlastník v pozemkovej knihe. Týmto je podľa sťažovateľov preukázané, že sú osobami oprávnenými na uplatnenie si reštitučných nárokov podľa zákona č. 503/2003 Z. z.

Z obsahu už citovaného odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (ako aj prvého uznesenia najvyššieho súdu z 2. apríla 2009) vyplýva, že tento meritórne posudzoval náležitosti platnosti kúpnej zmluvy z 21. apríla 1939 v zmysle zákona č. 128/1946 Zb. a dospel k záveru, že dôkazy vykonané v konaní o ich reštitučných

nárokoch „*postačujú na prijatie záveru, že kúpna zmluva z 21. 04. 1939 nebola absolútne neplatným právnym úkonom v zmysle ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb...*“.

Podstatou argumentácie sťažovateľov je práve namietanie tohto záveru najvyššieho súdu vysloveného pri meritórnom posudzovaní platnosti kúpnej zmluvy, resp. preskúmaní tohto meritórneho posudzovania učiného pozemkovým úradom a odobreného krajským súdom.

Sťažovatelia namietajú nesprávnosť skutkových a právnych záverov učiných na základe vykonaných dôkazov, ktoré boli podľa nich hodnotené rozporne, ako aj nedostatočné odôvodnenie namietaného rozsudku najvyššieho súdu. Podľa sťažovateľov na rozdiel od najvyššieho súdu z vykonaného dokazovania je zrejmé, že boli naplnené zákonné kritéria na prijatie záveru o neplatnosti kúpnej zmluvy z 21. apríla 1939.

Sťažovatelia s poukazom na to, že ich právní predchodcovia boli osobami židovského pôvodu, argumentujú, že kúpnu zmluvu uzavreli pod tlakom okupácie (či politickej perzekúcie) spočívajúcej v existujúcej a reálne očakávateľnej perzekúcií židovského obyvateľstva v Maďarskom kráľovstve (ku ktorému patrilo v čase uzavretia kúpnej zmluvy časť územia Československa, kde došlo k uzavretiu zmluvy a kde sa nachádzali aj dotknuté pozemky). Ďalej sťažovatelia argumentovali, že vykonané dôkazy nepreukázali ani dôvody, pre ktoré by mala byť napriek uvedenému kúpna zmluva platná, t. j. štátnu spoľahlivosť kupujúceho, primeranosť odplaty alebo uzavretie kúpnej zmluvy z podnetu alebo v prevažnom záujme predávajúcich.

Podľa § 1 zákona č. 128/1946 Sb. akékoľvek majetkové prevody a akékoľvek majetkovoprávne konania, či sa týkajú majetku hnutel'ného alebo nehnuteľného, verejného, alebo súkromného, sú neplatné, pokiaľ k nim došlo po 29. septembri 1938 pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie, ibaže ten, na koho majetok prešiel, alebo kto uzavrel iné majetkovoprávne úkony, je osoba štátne spoľahlivá a bude preukázané, že k majetkovému prevodu alebo k inému majetkovoprávnemu úkonu došlo za primeranú

odplatu alebo z podnetu pôvodného vlastníka (oprávneného), alebo v jeho prevažnom záujme.

Podľa zákona č. 128/1946 Sb. mali osoby oprávnené nárok na vrátenie nehnuteľností, ktoré im boli protiprávnym spôsobom odňaté v rozhodnom období vymedzenom citovaným zákonom. Obsahom takéhoto nároku bolo právo na vrátenie vecí alebo právo na prinavrátenie do predošlého stavu, alebo právo na peňažnú náhradu vo výške všeobecnej ceny. V § 8 zákona č. 128/1946 Sb. je uvedené, že sa nárok premlčuje v troch rokoch. Z dôvodovej správy k tomuto zákonu vyplývalo, že zákonodarca mal na mysli lehotu prekluzívnu, po uplynutí ktorej už nemožno právny úkon s právnym účinkom vykonať.

Ústavný súd v súlade s ustálenou judikatúrou všeobecných súdov, ako i ústavného súdu (nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 495/2011-50 z 9. februára 2012) v prvom rade konštatuje, že samotnou účinnosťou zákona č. 128/1946 Sb. nedošlo ex lege k obnoveniu vlastníckych práv osôb, ktoré tieto práva stratili v dobe neslobody (od 29. septembra 1938 do 4. mája 1945), ale oprávnené osoby si svoj nárok na vrátenie vlastníctva museli uplatniť na súde v zákonom ustanovenej premlčacej, resp. prekluzívnej lehote, inak sa ich nárok premlčal.

Vzhľadom na uvedenú judikatúru všeobecných súdov, ako i ústavného súdu z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nie je zrejmé, akými úvahami sa spravoval pri výklade a aplikácii zákona č. 503/2003 Z. z., keď dospel k záveru, že mu prináleží (resp. odobril záver, že pozemkovému úradu prináležalo) meritórne posudzovať platnosť právneho úkonu kúpnej zmluvy z 21. apríla 1939 podľa zákona č. 128/1946 Sb.

Pokiaľ najvyšší súd odvodzoval právo na meritórne posudzovanie označenej kúpnej zmluvy zo skutočnosti, že v súvislosti s ňou bolo začaté reštitučné konanie podľa zákona č. 128/1946 Sb., pričom nebolo zistiteľné, či a akým spôsobom bolo ukončené [čo môže nasvedčovať tomu, že štát v období spadajúceho do rozhodného obdobia podľa zákona č. 503/2003 Z. z. nemal záujem o navrátenie vlastníctva pôvodnému vlastníkovi, hoci podľa zákona č. 128/1946 Sb. by spĺňal zákonné podmienky, a to z dôvodu, že v dôsledku

následného revolučného vývoja sám prejavil vôľu získať tento majetok, a takýto postup treba považovať za postup porušujúci všeobecne uznávané ľudské práva a slobody v zmysle § 3 ods. 1 písm. p) zákona č. 503/2003 Z. z.], potom takýto extenzívny výklad a aplikáciu zákona č. 503/2003 Z. z. v okolnostiach danej veci a vzhľadom na ostatnú judikatúru všeobecných súdov (napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 203/2008 z 5. mája 2009) nie je namieste hodnotiť ako ústavne nekonformný.

Ústavný súd preto v intenciách samotných sťažostných námietok sťažovateľov preskúmal ústavnú konformnosť záverov najvyššieho súdu v otázke splnenia podmienok prinávratenia vlastníctva k sporným pozemkom podľa zákona č. 128/1946 Sb., resp. platnosti kúpnej zmluvy z 21. apríla 1939 uzavretej na území Československej republiky vtedy tvoriacom súčasť Maďarského kráľovstva.

Ústavný súd zdôrazňuje svoju judikatúru, v rámci ktorej už vyslovil, že kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv a slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k porušeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07).

Po preskúmaní rozsudku najvyššieho súdu 26. septembra 2012 ústavný súd argumentáciu sťažovateľov nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho súdu. Ústavný súd nezistil, že by najvyšším súdom aplikovaný postup pri zistení a hodnotení skutkového stavu veci a pri ustálení právnych záverov mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného rozsudku v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil, že by posudzovaný rozsudok najvyššieho súdu bol svojvoľný alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či urobený v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnený.

Pokiaľ sťažovatelia namietajú, že najvyšší súd listinami vydanými orgánmi Maďarského kráľovstva odôvodňuje štátnu spoľahlivosť kupujúceho, ústavný súd uvádza, že aplikácia zákona (vrátane zákona č. 128/1946 Sb.) nesmie byť rozporná s ústavou a základnými právami a slobodami. Preto osobitne v otázke posudzovania štátnej spoľahlivosti v intenciách zákona č. 128/1946 Sb. za stavu, keď v konaní neboli zistené také dôkazy, ktoré by jednoznačne preukazovali štátnu nespoľahlivosť kupujúceho, nie je možné záver najvyššieho súdu o štátnej spoľahlivosti kupujúceho hodnotiť ako ústavne nekonformný.

Ústavný súd nezistil ústavnú rozpornosť, ani pokiaľ ide o záver najvyššieho súdu, keď na základe vykonaných dôkazov ustálil, že *„predaj sa uskutočnil z podnetu predávajúcich a cena bola ustálená pri dražbe, takže nie je dôvod pochybovať o jej primeranosti“*.

V závere ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na to, že v danom prípade nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva sťažovateľov na základe represívnych protižidovských zákonov samotným prepadnutím sporných pozemkov do vlastníctva štátu – Maďarského kráľovstva, ale právnym úkonom kúpnej zmluvy. Preto v okolnostiach danej veci sa javí nepreukázanou aj základná podmienka na ustálenie neplatnosti posudzovanej kúpnej zmluvy, a to že k jej uzavretiu došlo *„pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie“* spočívajúcej v rasovej perzekúcii. Skutočnosť, že v čase uzavretia kúpnej zmluvy na území Maďarského kráľovstva bol platný a účinný tzv. prvý z protižidovských zákonov, ktorý obmedzoval prístup obyvateľov židovského pôvodu k niektorým povolaniam stanovením 20 %-ného limitu zastúpenia obyvateľov židovského pôvodu v určených povolaniach, nemôže viesť bez ďalšieho k všeobecnému záveru, že všetky právne úkony učené v tomto období osobami židovského pôvodu boli učené pod tlakom rasovej perzekúcie.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje

názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

Ústavný súd preto nezistil možnosť porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu 26. septembra 2012 a je naplnený dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Sťažovatelia namietali aj porušenie svojho základného práva na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ústavy a čl. 10 listiny, základného práva vlastníť a pokojne užívať svoj majetok a na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu z 26. septembra 2012.

K namietanému porušeniu označených základných a iných práv sťažovateľov ústavný súd poznamenáva, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Keďže ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti,

odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie svojich základných a iných práv hmotného charakteru (čl. 19 ústavy, čl. 10 listiny, čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu), je len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavnoprocenými princípmi z perspektívy ich možného porušenia (rovnako III. ÚS 316/2011).

Ústavný súd preto odmieta podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sťažovateľov v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími ich nárokmi nezaoberal.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Milan L'alík.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. marca 2013